

POSUDEK VEDOUcíHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno diplomanta:	Lukáš Navrátil
Téma práce:	Zásada nemo tenetur se ipsum accusare
Rozsah práce	29 stran
Datum odevzdání práce:	5.10.2024
Vedoucí diplomové práce:	JUDr. Rudolf Vokoun, CSc.
Oponent diplomové práce:	JUDr. Jiří Mulák, Ph.D.

1. Aktuálnost (novost) tématu:

Diplomant si za téma své práce zvolil problematiku, která nepatří mezi často frekventovaná témata kvalifikačních prací. Je tomu tak proto, že jde o problematiku sice na první pohled velmi atraktivní a zajímavou, avšak při bližším pohledu zjišťujeme, že jde o problematiku velmi náročnou. Ačkoliv judikatura i názory doktríny se stále vyvíjejí, přesto justiční praxe přichází se stále novými otázkami, na které jsou v odborné literatuře i v justiční praxi vyslovovány nejednotné názory. Proto třeba diplomovou práci, věnovanou problematice zásady nemo tenetur se ipsum accusare, považovat za aktuální, žádoucí a potřebnou.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody:

Problematika zásady nemo tenetur se ipsum accusare je přiměřeně náročná na vyhledání pramenů, a to paradoxně ne snad pro jejich nedostatek, ale naopak pro jejich poměrnou hojnost. Náročná je práce ovšem i na vlastní zpracování, protože soudní judikatura se stále vyvíjí a názory právních teoretiků nejsou zcela jednotné. Úspěšné zpracování tématu vyžaduje poměrně hluboké znalosti trestního procesu, zejména práv jeho subjektů. Metody deskripce, kritické analýzy a komparace, které diplomant zvolil, odpovídají předmětu práce a vytyčeným cílům.

3. Formální a systematické členění práce:

Diplomant se po vymezení cílů a zaměření své práce nejprve věnuje samotnému pojmu a obsahu zkoumané zásady, a dále jejímu vývoji v právní doktríně i v justiční praxi. Na to navazuje meritum práce věnované uplatnění zkoumané zásady v platném právu, zejména v právu trestním a správním. Klíčové poznatky a návrhy pak diplomant formuluje v závěru své práce. Systematika členění práce je proto zcela logická a plně funkční.

4. Vyjádření k práci

Práci lze celkově hodnotit jako poměrně zdárně zpracovanou. Přehled latinských vyjádření zkoumané zásady je rozhodně ilustrativní. Přisvědčit třeba stanovisku diplomanta, že z ustanovení čl. 37 odst. 1 Listiny lze spolehlivě dovodit, že se tato zásada týká nejen osob fyzických, ale i osob právnických. Přehled vývoje této zásady, jakkoliv se opírající o diplomantem zpracovanou odbornou literaturu, dobře odráží vývojové tendence a klíčové mezníky, ať již jde o názory učenců nebo právní akty. Kritika porušování této zásady v policejní praxi po roce 1948 je určitě důvodná. Sluší snad jen dodat, že tomu výrazně napomohla právní úprava založená na koncepci tzv. silného přípravného řízení. Ostatně skutečnost, že kritika porušování zákonnosti zazněla z řad vládnoucí politické strany, je toho důkazem. Určitě zajímavá a k hlubšímu zamyšlení vhodná je myšlenka, kterou diplomant ve své práci vyslovuje, a to, že tendence po porušování práv obviněného, příp. svědků, ze strany orgánů činných v trestním řízení, je odrazem nízkého stupně rozvoje forenzních věd, které neumožňují těmto orgánům potřebné poznatky získat jiným, než „invazivním“ způsobem. Přisvědčit třeba názoru, že zakotvení zásady v Listině (čl. 37 odst. 1 a čl. 40 odst. 4) má z hlediska koncepce tzv. prozařování význam pro celý právní řád. Pokud jde o rozbor judikatury ESLP a SDEU, pak se diplomant omezil na tři rozhodnutí (jakkoliv významná), ačkoliv na půdě těchto soudních institucí byla analyzována zásada uplatňována v mnohem větším počtu rozhodnutí a souvislostí. Pokud pak jde o uplatnění předmětné zásady v českém trestním procesu, zvolil diplomant takový systém výkladu, kdy zkoumané případy rozdělil podle svého druhu (výslechy, identifikační úkony, vydávání věcí aj.) a u nich pak jednotlivě zjišťuje dopad zejména nálezů Ústavního soudu ČR. Takový přístup je určitě funkční, avšak pozornost mohla být věnována i některým dalším úkonům v trestním řízení. Zcela důvodně pak věnuje velkou pozornost vývoji názorů

v jeho nálezech a zejména plenárnímú nálezu ze dne 30.10.2010, který se týkal neinvazivních prostředků, nevyžadujících jakoukoliv aktivitu ze strany vyšetřované osoby. Zvláštní pozornost pak diplomant věnuje důsledkům odepření odběru krve, a to z pohledu možnosti ukládání pořádkové pokuty, a rovněž z pohledu posouzení takového odepření jako přestupku podle § 125c odst. 1 písm. c) zák. o provozu na pozemních komunikacích. V závěru své práce pak diplomant kritizuje absenci poučení o možnosti dovolat se zásady nemo tenetur se ipsum accusare při provádění úkonů v trestním řízení a doporučuje uvedenou zásadu výslovně kodifikovat mezi základními zásadami v trestním řízení. Těmto návrhům lze rozhodně přisvědčit.

Celkově lze předloženou diplomovou práci hodnotit kladně jako dobrou. Diplomant prokázal potřebnou orientaci ve zkoumané problematice, zejména pokud jde o literární práce a judikaturu, které se této problematice věnují. Kladem práce je práce s prameny, vesměs požadovaná hloubka zpracování a v neposlední řadě výstižné a srozumitelné literární zpracování textu a schopnost zaujímat k řešeným otázkám vlastní stanoviska, a to i kritické, jakož i schopnost formulovat vlastní názory, vesměs opřené o relevantní argumentaci.

Jen na okraj třeba poznamenat, že trestní zákon č. 140/1961 Sb. nebyl „novelizací“ (str. 13), ale rekonstrukcí; označení „římské řízení“ (str. 8) je krajně neobvyklé; sjednocení by si vyžadovalo označení konkrétních ustanovení právních předpisů v textu, kde někdy je uváděna značka „§“, jindy však výraz „paragraf“. Ačkoliv diplomantu rozhodně nelze vytknout plagiátorství, pak v případě některých zdrojů byl jejich vliv na diplomanta více než inspirující. Poněkud postrádat lze ovšem rozbor i některých dalších otázek, souvisejících s uplatněním zásady nemo tenetur se ipsum accusare v trestním řízení (např. význam a důsledky využití práva mlčet obviněným aj.). Stručně řečeno: s ohledem na mimořádný okruh zpracovaných zdrojů (včetně mnoha zahraničních) mohla být výsledná práce rozsahem i obsahem bohatší.

Závěr: předložená diplomová práce po obsahové i po formální stránce splňuje požadavky na ni kladené a je určitě způsobilým podkladem pro ústní obhajobu.

Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíl práce byl splněn dobře.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství.	Kritická analýza některých názorů prezentovaných v odborných pramenech a formulování vlastních stanovisek a názorů prokazují samostatný přístup.
Logická stavba práce	Práce má logickou strukturu, počínaje otázkami obecnými, přes podrobný rozbor merita problematiky až po závěrečné shrnutí.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Účelné využití poznatků z literárních pramenů, judikatury a dalších zdrojů. Hojně jsou zastoupeny i zdroje zahraniční. Veškeré prameny, citace i odkazy jsou důsledně vyznačovány.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Hloubka provedeného rozboru zkoumané problematiky celkově odpovídá zaměření a cílům práce.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Z formálního hlediska je text práce zpracován velmi dobře.
Jazyková a stylistická úroveň	Jazyková a stylistická úroveň zpracování mají požadovanou úroveň.

5. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci doporučuji k obhajobě.
Navržený klasifikační stupeň	Velmi dobře.
Otázky k zodpovězení při obhajobě	Ve věci John Murray vs. Spojené království soud připustil, že „mlčení obviněného v situaci, která zjevně vyžaduje jeho vysvětlení, může být zohledněno při hodnocení důkazů obžaloby“. Jaký je názor diplomanta na toto stanovisko? Zabýval se touto otázkou též Ústavní soud ČR?

V Praze dne 13.10.2024

JUDr. Rudolf Vokoun, CSc.
vedoucí diplomové práce